НАЦИОНАЛНИ ПАРК ТАРА

ИЗМЕЊЕН ПРОГРАМ УПРАВЉАЊА НАЦИОНАЛНИМ ПАРКОМ ТАРА ЗА 2026.ГОДИНУ

ЈУЛ, 2026.године, Бајина Башта

Република Србија
МИНИСТАРСТВО
ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
Број: 004664911 2025 14850 004 004 501 113 00 010
Датум: 2.9.2026. године
Немањина 22-26
Београд

Министарство заштите животне средине, државни секретар Драгана Остојић по Решењу о овлашћењу број 002679142 2025 14850 009 005 020 092 од 16.6.2025. године, на основу члана 54. став 4. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10 - исправка, 14/16, 95/18-др. закон и 71/21), члана 12. став 8. Закона о националним парковима („Службени гласник РС”, бр. 84/17 и 95/18 др. закон) и члана 23. став 2. и члана 24. Закона о државној управи („Службени гласник РС”, бр. 79/05, 101/07, 95/10, 99/14, 47/18, 30/18-др. Закон и 47/18), даје

С А Г Л А С Н О С Т
на
Измењен Програм управљања
Националним парком „Тара” за 2026. годину

О б р а з л о ж е њ е

„Национални парк Тара” д.о.о., које управља Националним парком „Тара”, дописом број 910 од 31. јула 2026. године доставило је на сагласност овом министарству Измењен Програм управљања Националним парком „Тара” за 2026. годину (у даљем тексту: Измењен Програм управљања). Одлуку о усвајању Измењеног Програма управљања донео је Надзорни одбор друштва на седници одржаној 30. јула 2026. године.

На Програм управљања Националним парком „Тара ” за 2026. годину, сагласност је дало Министарство заштите животне средине под бројем 004664911 2025 14850 004 004 501 113.

Главни разлог због ког се приступило измени програма управљања је потреба да се поједине за планиране активности мењају извори финансирања, јер иста нису обезбеђена на начин на који су планирана приликом доношења програма управљања за 2026. годину.

На Програм управљања дата је сагласност, имајући у виду да исти садржи приоритетне задатке, организационе и материјално-финансијске претпоставке и елементе за обављање послова управљања, односно циљеве заштите и одрживог коришћења, могућности и ограничења за њихово остваривање, детаљан приказ годишњих задатака на чувању, одржавању, унапређењу, приказивању и одрживом коришћењу заштићеног подручја за потребе науке, образовања, рекреације и туризма и укупног социо-економског развоја, приказ конкретних послова на изради и доношењу управљачких докумената, приказ субјеката и организационих и материјалних услова за извршења програма, висине и извора потребних финансијских средстава, а у складу са Законом о заштити природе, Законом о националним парковима, Планом управљања Националним парком „Тара” за период 2020-2029. година и Решењем о условима заштите природе које је издало

Министарство заштите животне средине (004052036 2025 14850 004 001 501 100 од 23.10.2025. године).

Ова сагласност је саставни део Измењеног Програма управљања Националним парком „Тара” за 2026. годину.

Достављено:
- „НП Тара” д.о.о.
  31250 Бајина Башта,
  М. Топаловића 3
- Инспекција за заштиту животне средине
- Архива.

ДРЖАВНИ СЕКРЕТАР

Драгана Остојић

I УВОД

На основу члана 54. Закона о заштити природе ("Службени гласник Републике Србије" бр.36/09, 88/10, 9/10-исправка,14/2016, 95/2018 – др закон и 71/2021- др закон), члана 12. Закона о националним парковима ("Службени гласник Републике Србије" бр.84/15 и и 95/2018 – др закон) и Плана управљања Националним парком Тара за период 2020-2029.година (број 353-8787/2021 од 30.09.2021.године), урађен је Програм управљања Националним парком Тара за 2026. годину и добијена је сагласност Министарства заштите животне средине, број 004664911 2025 14850 004 004 000 001 од 28.01.2026.године.

На основу наведеног програма, добијена су и средства суфинансирања из Буџета Републике Србије у износу од 38.680.000 динара (Уговор број 001289829 2026 14850 004 004 401 117 од 14.05.2026.године).

Измењеним Програмом управљања Националним парком Тара за 2026.годину, који се доставља, извршена је прерасподела средстава субвенција са позиција:

1. Пилот пројекат: „Ревитализација неприступачних терена кроз пошумљавања употребом дрона", у износу од 1.400.000,00 динара, прераспоређује се на позицију пројекта „Древне и нетакнуте букове шуме Карпата и других региона Европе" номинација два локалитета ("Клисура Раче" и "Звезда") са буковим састојинама за УНЕСКОВ-у листу светске природне баштине.
2. Позиција Штампа приручника о примени иновативних метода у коришћењу шума у НП Тара – Шумарски факултет Београд, у износу од 400.000 динара, прераспоређује се на израду, дизајн и превод приручника о два локалитета ("Клисура Раче" и "Звезда") номиновна за УНЕСКОВ-у листу светске природне баштине.
3. Позизија Управљање посетиоцима, уговорене субвенције су за израду Главног пројекта за реновирање и дигитализацију Центра за посетиоце Бајина Башта, у износу од 800.000 динара, прераспоређују се редизајн сајта и визуелну ндентификација друштва које управља Националним парком Тара.

У осталом делу Измењени програм је остао исти, као што је и усвојен Програм управљања Националним парком Тара за 2026.годину. Измењеним Програмом управљања за 2026.годину дефинисани су основни циљеви на заштити, очувању и унапређењу природних и културно - историјских вредности Националног парка Тара, управљању природним ресурсима, научно - истраживачком раду, планирању и изградњи, промоцији подручја, сарадњи са локалном заједницом и другим субјектима, сарадњи са другим заштићеним добрима, међународној сарадњи, као и извори финанасирања планираних активности.

II ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА, УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ КОРИШЋЕЊА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Општи циљеви заштите и унапређења подручја су:

- Заштита, очување и унапређење постојећих природних и створених вредности, као и укупне предеоне, геолошке и биолошке разноврсности,
- Унапређење и наменско коришћење вредности подручја и одрживо управљање природним ресурсима, пре свега шумама и водама, кроз обезбеђење стабилности екосистема и побољшање њиховог укупног стања.

Специфични циљеви:

- Очување и унапређење типова станишта која су од националног и међународног значаја,
- Заштита, очување и унапређење биолошке разноврсности (генетичке, специјске и екосистемске),
- Заштита, очување и унапређење геолошке разноврсности,
- Очување квалитета основних чинилаца животне средине (ваздух, вода, земљиште), заштита од буке и обезбеђење адекватног управљања отпадом,
- Унапређење и очување шума националног парка кроз обезбеђење њихове стабилности и одрживог управљања,
- Заштита, очување и презентовање културно - историјских вредности и знаменитости,
- Очување пејзажних и амбијенталних вредности простора, као препознатљивог визуелног израза простора,
- Одрживи развој подручја и стварање услова за унапређење квалитета живота и рада локалног становништва кроз подстицање традиционалних делатности на подручју пољопривреде, сеоског туризама, екотуризма и старих заната,
- Повећање свести јавности о вредностима подручја парка кроз разноврсне едукативне и промотивне садржаје за посетиоце свих узраста и способности,
- Унапређење информативно - презентационих и едукативних садржаја парка, како би се омогућио јединствени доживљај и ефикасно управљање посетиоцима подручја парка.
-

III ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

1. Приоритетне мере и активности на управљању природним вредностима

Приоритетне мере на управљању природним вредностима Националног парка Тара су заштита, управљање и унапређење стања природних вредности.

1.1. Чување подручја

Заштиту, односно чување подручја и унутрашњи ред у заштићеном подручју, спроводиће служба чувара заштићеног подручја, кроз редовну контролу свих активности у Националном парку Тара, чување граница заштићеног подручја, одржавање унутрашњег реда, контролу градње објеката, коришћења простора, контролу одржавања спортско-рекреативних манифестација, као и контролу управљања и одлагања комуналног отпада. Посебна активност чуварске службе огледаће се кроз активне мере на противпожарној заштити, контроли уласка у заштићено добро, контроли уласка моторних возила на „улазним капијама“, као и примена накнада за коришћење заштићеног простора. Своје активности чуварска служба спроводиће у складу са Правилником о унутрашњем реду.

Да би унапредили рад чуварске службе и повећали ефикасност у контроли уласка моторних возила у заштићено подручје, објекти „улазних капија“ у Перућцу и на Калуђерским Барама (правац према Митровцу), опремљени су са опремом за електронско праћење уласка моторних возила.

У 2026.години планирана је набавка опреме за електронско праћење на улазку из правца Мокре Горе и на Калуђерским Барама. За спровођење наведене активности планирана су средства суфинансирања од Министарства заштите животне средине.

1.1.1. Чуварска служба:

- бруто зараде запослених чувара у износу од 20.640.000,00 динара,
  (Министарство заштите животне средине - суфинансирање – 16.640.000,00 динара, Сопствена средства: 4.000.000,00 динара),
- материјални трошкови чуварске службе:
  - гориво, ауто делови и остало – 2.000.000,00 динара (Министарство заштите животне средине : 1.000.000,00 динара, сопствена средства : 1.000.000,00 динара),
  - Униформа за 13 чувара - 2.340.000,00 динара (Министарство заштите животне средине : 1560.000,00 динара, сопствена средства : 780.000,00 динара),
  - Лична опрема за чуваре (средства обезбеђења са футролом и опасачем – 6 комплета – 600.000 динара, Министарство заштите животне средине : 500.000,00 динара, сопствена средства : 100.000,00 динара),
- Набавка опреме за програм евиденције накнада – 1 комплет 190.000,00 динара (Министарство заштите животне средине : 150.000,00 динара, сопствена средства : 40.000,00 динара),
- Надоградња програма за евиденцију накнада - аутоматско преузимање података о парцелама и власницима из јавно доступних извора Катастра (нпр. Републички геодетски завод – РГЗ, Сервис еКатастар или ГеоСрбија АПИ)- 300.000,динара (Министарство заштите животне средине : 240.000,00 динара, сопствена средства : 60.000,00 динара),
- набавка и постављање надзорних камера за електронско праћење уласка моторних возила из правца Мокра Гора (Секулић) и Калуђерске Баре – 2.400.000,00 динара (Министарство заштите животне средине : 2.000.000,00 динара, сопствена средства : 400.000,00 динара.
- Одржавање система е-наплате накнаде (софтверске и хардверске компоненте) за коришћење моторних возила у Национални парк Тара,– 3.600.000,00 динара (Министарство заштите животне средине : 3.000.000,00 динара, сопствена средства : 600.000,00 динара

Планирана средства: **Извршиоци:**
Министарство заштите животне
средине - субвенције: 25.090.000,00 динара Предузеће
Сопствена средства (накнада): 6.980.000,00 динара

1.1.2. Противпожарна заштита:

Противпожарна заштита вршиће се кроз превентивне и директне мере заштите од пожара. Превентивне мере огледаће се у контроли подручја, противпожарним дежурствима, организовању радионица и обука запослених и штампању промотивног материјала. Планирана је израда Плана превентивних мера заштите од пожара за 2026. годину, који обухвата мере на :

- превентивној контроли током високо ризичних периода,
- обиласци критичних локација у сарадњи са ватрогасном јединицом,
- едукација посетилаца и становништва о мерама предострожности,
- подршка контроли ложишта, камповања и спречавању забрањених активности.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Сопствена средства (накнада): 1.000.000,00 динара Предузеће

1.2. Одржавање подручја

Активност на одржавању подручја односи се на чување и обнављање утврђених граница заштићеног подручја, по потреби њихово обнављање на терену, обнављање информативних табли за локалитете у I степену заштите, решавање имовинских односа, управљање отпадом и рад других служби на управљању подручјем.

1.2.1. Обнављање утврђених граница

У складу са Законом о националним парковима ("Службени гласник РС" број 84/15), вршиће се обнављање утврђених граница парка и израда записника о утврђеним границама. Планирано је обнављање граница на локалитету „Клисура Раче", у првом степену заштите.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Сопствена средства (накнаде): 1.000.000,00 динара. Предузеће

1.2.2. Откуп парцела под ороиком у I степену заштите

У циљу свеобухватније заштите оморике као заштићене врсте и природне реткости Националног парка Тара и Републике Србије, у резервату природе „Змајевачки поток", започет је поступак откупа преостале три приватне парцеле, укупне површине од 6,1462 ха. Преостале су две парцеле за откуп, катастарска парцела број 2067/3 и 2067/5 КО Заовине. Откупом наведене површине, локалитет под I степеном заштите, „Змајевачки поток", биће целом својом површином у државном власништву. Активност је била планирана и у ранијим периодима, али није спроведена активност добијања сагласности за откуп наведених парцела.Вршиће се и откуп других парцела у првом степену заштите.

За спровођење наведене активности планирана су средства суфинансирања у износу од 5.000.000,00 динара, од Министарства заштите животне средине.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Министарство заштите животне
средине - субвенције: 5.000.000,00 динара Предузеће
Сопствена средства (накнада): 1.000.000,00 динара

1.2.3. Управљање отпадом и чишћење простора

Са простора националног парка, редовно се прикупља и односи комунални отпад од стране општинског Јавног комуналног предузећа „12 септембар" - Бајина Башта и за део извршених услуга комуналног предузећа, управљач сноси трошкове.

Поред наведених, планиране су и посебне активности по указаној потреби на уклањању дивљих депонија и отпада са излетишта и јавних површина, а посебно са језера Перућац.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Сопствена средства (накнаде): 5.000.000,00 динара. Предузеће

1.2.4. Остале управљачке активности

Поред чуварске службе, чување, одржавање и управљање заштићеним добром, вршиће и друге службе Предузећа у складу са својим овлашћењима.

Економско – финансијски сектор, као и правни сектор, функционисаће из области својих овлашћења и допринеће правилном и успешном раду управљача. У оквиру ове активности су планирана средства за бруто зараде осталог особља запосленог на пословима управљања заштићеним подручјем, као и материјални трошкови (грејање, птт, вода, струја, канцеларијски материјал, одржавање простора и сл).

Предузеће ће у складу са својим овлашћењима спроводити и остале активности везане за своју делатност и пословање, као што су обавезе комуналне таксе, накнада за животну средину, накнада за посечено дрво, пореза, доприноса и друго.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Сопствена средства: 24.720.000,00 динара Предузеће
Сопствена средства (накнаде): 6.750.000,00 динара

1.3. Праћење стања природних вредности - мониторинг

Шире подручје Таре идентификовано је као подручје значајно за биљке (Important Plant Areas – IPA) и као подручје значајно за птице – (Important Bird Areas – IBA) CODE: IBA026SRB. Поред тога, од 2003. године подручје Националног парка „Тара“ представља и одабрано подручје за дневне лептире у Србији (Prime Butterfly Areas in Serbia – PBA).

У оквиру EMERALD мреже, подручје Таре је идентификовано као значајно подручје (TAPA YUSRB009). EMERALD представља еколошку мрежу састављену од Подручја од посебне важности за заштиту природе (ASCI), односно просторних целина и станишта које су од посебног националног и међународног значаја са аспекта очувања биолошке разноврсности.

Подручје Националног парка Тара препознато је и као значајно подручје у оквиру еколошке мреже НАТУРА 2000 и по Директиви о стаништима и по Директиви о птицама.

Имајући у виду наведено и у складу са одредбама Уредбе о еколошкој мрежи, планиране су активности на праћењу стања природних вредности, кроз редовне активности на процени стања и заштити строго заштићених врста и станишта. У складу са Уредбом о еколошкој мрежи, забрањује се:

- уништавање и нарушавање станишзта, као и узнемиравање дивљих врста,
- промена намене површибана под природном вегетацијом (шуме, ливаде и пашњаци),
-промена морфолошких и хидролошких особина подручја од којих зависи функционалност коридора.

Мониторинг и очување природних врста и станишта у Националном парку „Тара“ представљају кључни сегмент у спровођењу мера заштите биодиверзитета и очувања екосистема од изузетног значаја за Републику Србију. У складу са планским документима управљача, као и националним и међународним обавезама, предвиђене су бројне активности усмерене ка праћењу стања приоритетних врста и њихових станишта, са посебним освртом на ендемичне и реликтне врсте од високог конзервационог значаја.

Циљ ових мера је обезбеђивање дугорочног очувања природних процеса, гена и врста, као и спречавање деградације и губитка станишта. Посебна пажња посвећена је мониторингу Панчићеве оморике (*Picea omorika*) — ендемичне и симболичне врсте НП „Тара“, чија стабилност представља индикатор очуваности шумских екосистема западне Србије.

1.3.1. Мониторинг Панчићеве оморике

Вршиће се систематско праћење природних популација Панчићеве оморике на више локалитета у оквиру парка. Мониторинг обухвата:

- процену виталности стабала и подмлатка и других параметара у огледним пољима,
- фотограметријско праћење популација панчићеве оморике,
- анализу утицаја климатских промена и штеточина.

Сви подаци се уносе у јединствену базу мониторинга, која ће служити као основ за израду дугорочних планова очувања врсте и њених станишта.

1 .3.1.1. Праћење стања у огледним пољима

Почев од 2014. године, систематски се прати стање Панчићеве оморике на три огледна поља : „Црвене стене“, „Љути брег“ и „Било“ — где су на дефинисаним површинама одабрана репрезентативна стабла за дугорочно посматрање. Методологија праћења делимично је усклађена са принципима Међународног кооперационог програма за праћење стања шума Европе (ICP Forests), што омогућава поређење резултата са подацима других европских земаља. Посматрања се спроводе кроз више параметара који одражавају здравствено и физиолошко стање стабала, и то:

- стање крошње – процена степена дефолијације (губитка листова/иглица),
- деколоризација – визуелна процена промена у боји иглица као индикатора физиолошког стреса,
- плодоношење – евидентирање присуства и обиља шишарки као показатеља репродуктивног потенцијала,
- подмладак – процена присуства и броја младих јединки, као и њиховог стања и виталности,
- механичка оштећења и биотички фактори – уочавање деловања инсеката, гљива или механичких повреда стабала.

Резултати овог мониторинга представљају основу за процену трендова у развоју и опстанку популације Панчићеве оморике, као и за планирање мера очувања у наредном периоду.

1.3.1.2.Фотограметријско праћење Панчићеве оморике *(Picea omorika)*

Током 2023. године, захваљујући суфинансирању Министарства заштите животне средине, набављена је беспилотна летелица (дрон) која омогућава детаљно фотограметријско праћење стања Панчићеве оморике, укључујући и најнеприступачније терене њених природних станишта.

Фотограметријским снимањем омогућено је и праћење здравственог стања Панчићеве оморике, уочавање појава сушења, механичких оштећења или промена у структури крошњи, као и анализа утицаја климатских фактора и евентуалних болести. Посебно је значајно што се овом методом може пратити приближно бројно стање популације на подручју кањона Дрине и њеног ужег окружења, где су теренске активности често ограничене због стрмог и каменитог рељефа.

Током 2026. године планира се наставак фотограметријског снимања у циљу израде компаративних анализа и процене промена у структури састојина у односу на претходне године. Добијени подаци биће интегрисани у географски информациони систем (ГИС) Националног парка „Тара“, што ће омогућити дугорочно праћење и планирање мера за очување ове ендемске и угрожене врсте.

1.3.1.3.Мере унапређења стања станишта Панчићеве оморике

1.Унапређење стања Панчићеве оморике на локалитету првог степена заштите „ Црвени поток“

На локалитету „Црвени поток“ у 2024. години, спроведена је вештачка обнова постојеће популације Панчићеве оморике садњом 40 садница. Током 2026. године неопходно је наставити праћење успеха прихвата пребачених садница, као и спроводити мере одржавања повољних услова за њихов опстанак. Посебну пажњу потребно је посветити контроли приземне вегетације и заштити младих садница од евентуалних штеточина и неповољних климатских утицаја.

2.Унапређење стања Панчићеве оморике на локалитету другог степена заштите „Тренице“

Локалитет „Тренице“ налази се на левој обали и у горњем току Поповића потока, који се улива у Спајића језеро. Обухвата три одвојене површине на умерено стрмој до стрмој падини (нагиба од 21° до 30°), претежно северозападне експозиције. Панчићева оморика овде гради заједницу са белим бором, местимично буквом и брезом (*Picetum omorikae excelsae pinetosum mixtum*) разређеног склопа. Састојина оморике на Треницама развија се на серпентинској подлози. У 2022. години површина од 7 × 15 m је у потпуности рашчишћена ради поспешивања природног подмлађивања, при чему су уклоњене црњуш, делимично боровница и остала приземна флора.

Током 2026. године планирано је одржавање очишћене површине, редовним праћењем забележеног поника и појаве нових јединки, као и контролом стања у циљу обезбеђивања оптималних услова за природну обнову.

3.Унапређење стања Панчићеве оморике на локалитету првог степена заштите „Црвене стене**“**

Локалитет се налази на северним и северозападним падинама Црног врха, у изворишном делу Кремићког потока, на веома стрмом и каменитом терену (нагиб од 30° до 60°). Експозиције су од североисточних до северозападних, са преовлађујућим северним положајима, на надморској висини између 900 и 1.100 m. Геолошку подлогу чине творевине горње креде које леже трансгресивно преко јединица офиолитског комплекса.Током редовног обиласка огледног поља у 2025. години уочена је појава већег броја младих јединки Панчићеве оморике различитог узраста на местима где су раније постојала изваљена стабла. Природно су се створили повољни услови за подмлађивање услед повећане осветљености.

У 2026. години предвиђено је спровођење мера као на локалитету „Тренице“ уклањање приземне вегетације и површинског слоја органског материјала како би се омогућило боље укорењавање и развој младих јединки, уз редовно праћење њиховог напретка.

4.Унапређење стања Панчићеве оморике на локалитету првог степена заштите „Било“

Локалитет се налази изнад села Јокићи, испод Црног врха (1.251 m н.в.), у централном делу Националног парка „Тара“. Заузима северне експозиције, на надморској висини од 970 до 1.220 m. Подмладак је и даље спорадичан, али су уочена места на којима је, услед извала стабала, могуће подстаћи природну обнову мелиоративним радовима уколико се у наредним годинама јави уредан семенски урод.

У 2026. години планирано је уклањање приземне вегетације на две површине од по 5 × 5 m ради стварања услова за потенцијални поник и развој нових јединки Панчићеве оморике.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Сопствена средства (накнада): 300.000,00 динара Предузеће

1.3.2. Мониторинг станишта

Мониторинг станишта врши се у складу са *Правилником о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта* ("Службени гласник РС", број 35/2010). Оно што је евидентно јесте зарастање травњачких површина и интензивна сукцесија нешумских у шумска станишта. Да би се процес зауставио, неопходно је увести мере за очување датих типова станишта и започети са рестаурацијом истих. Услед неповољних климатских услова влажна станишта су посебно погођена, па је потребно увести мере за њихово очување, односно потребна је рестаурација одабраних типова станишта.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Сопствена средства (накнада): 100.000,00 динара Предузеће

1.3.2.1.Унапређење стања тресаве на локалитету првог степена заштите „ Црвени поток“

Мониторинг стања популација тресетница (више врста) које су строго заштићене и налазе се на листи Берн конвенције и Директиве о стаништима. Такође, и успостављање нових субпопулација је од суштинске важности за очување угрожених врста тресетница.

С обзиром на изузетно лоше стање на локалитету Црвени поток и одумирање јединствене тресаве у 2025. години се спровело низ активности и мера у циљу побољшања хидролошког режима и стања. Национални парк Тара успешно је спровео пројекат у 2025.години „Обнова влажних станишта у НП Тара применом иновативних технологија“, који је усмерен на очување и ревитализацију јединственог екосистема шумотресаве Црвени поток – једног од најређих и највреднијих природних станишта у Србији. Главни циљ пројекта био је очување природне равнотеже и биолошке разноврсности кроз примену савремених и еколошки одрживих решења, попут инсталације иновативних уређаја који сакупљају влагу из ваздуха и омогућавају стабилан водни режим током сушних периода.

Поред технолошких мера, реализоване су и активности биолошке рестаурације – садња четири врсте сфагнум маховина на површини од 30 м² у сарадњи са Биолошким факултетом Универзитета у Београду. Неопходно је да у срадњи са Биолошким факултетом да се настави на јачању популација маховина из рода *Sphagnum* и биолошкој рестаурацији са јединкама које воде порекло из Црвеног потока а које се умножавају у лабораторијским условима на Биолошком факултету у Београду. Неопходно је пратити стање да рестаурираним повшинама и ослобађати их од мезофилних врста, као и пратити водни режим и интервенисати у случају суше. Такође, наставиће се са праћењем микроклиматских карактеристика са аутоматских мерних станица.

Наставиће се и досадашње активности : праћење виталности тресетница, путем еко-физиолошких и биохемијских параметара по вегетацијским сезонама (рано пролећна, летња и касно јесења), утврђивање стања популација (стабилна, опадајућа или растућа), утврђивање цензуса популације, комбинацијом метода унапред одабраног константног трансекта и квадрата;утврђивање репродуктивне способности (генеративно, вегетативно) кроз сезонско праћење.

За наведену активност неопходно је ангажовање стручних институција кроз субвенције Министарства заштите животне средине у износу од 400.000,00 динара.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Министарство заштите животне
средине - субвенције: 400.000,00 динара Предузеће
Сопствена средства (накнада): 200.000,00 динара

1.3.3. Мониторинг флоре

1.3.3.1. Праћење строго заштићених врста

Стање биљног света у Националном парку Тара утврђује се кроз континуирано праћење угрожених, ендемичних и строго заштићених врста. Посебна пажња посвећена је очувању реликтних врста као што су дервентански различак (Centaurea derventana) и Николићева кандилка (Aquilegia nikolicii), које представљају изузетну природну вредност овог подручја.

У наредном периоду планирана су интензивнија истраживања ових врста, која ће обухватити прикупљање биолошког материјала, анализу станишта и спровођење генетичких истраживања. Посебно је значајно пратити динамику популација Николићеве кандилке, која показује пораст бројности након девастације станишта, односно неколико година након реконструкције пута. Међутим, ова врста је и даље угрожена туристичким притиском, пре свега због постављања туристичких објеката дуж обале језера Перућац.

Планирана су и детаљнија истраживања стенских станишта ради утврђивања њиховог стања, као и микроклиматских услова који утичу на опстанак и развој ових врста.
Све наведене активности представљају увод у успостављање ex situ популација, које ће омогућити дугорочно очување и генетску стабилност ових биљака.

Поред тога, наставиће се и праћење стања строго заштићених врста, као што су божур (*Paeonia officinalis*) и сибирска перуника (*Iris sibirica*), са циљем очувања њихових природних популација и станишта у оквиру Националног парка Тара.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Сопствена средства (накнада): 200.000,00 динара Предузеће

1.3.3.2. Праћење строго заштићених врста орхидеја

На подручју Националног парка „Тара**“**, на основу систематских и дугогодишњих ботаничких истраживања, до сада је забележено 43 таксона орхидеја. Ова изузетна разноврсност сведочи о високом степену очуваности станишта и стабилним еколошким условима који владају унутар заштићеног подручја.

С обзиром на то да су скоро све врсте орхидеја законом заштићене**,** њихово праћење представља једну од редовних активности у оквиру мера очувања биодиверзитета. Ове активности обухватају фотодокументацију и геопросторно бележење јединки**,** праћење бројности и структуре популација, опис станишта као и евидентирање актуелних и потенцијалних фактора угрожености**.**

Континуирано праћење орхидеја омогућава прикупљање података који су од кључног значаја за израду планова очувања, ревизију статуса заштите појединих врста и предузимање адекватних мера у случају смањења популација или деградације станишта.

Захваљујући овим активностима, орхидеје остају поуздан индикатор очуваности екосистема Таре, али и део вредног природног наслеђа које је неопходно заштитити и сачувати за будуће генерације.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Сопствена средства (накнада): 200.000,00 динара Предузеће

1.3.3.3 Ревитализација популације српске режухе и Дервентанског различка

Ревитализација популације српске режухе и Дервентанског различка подразумева активности ревитализације и проширење популација режухе и Дервентанског различка (*Centaurea derventana*), ендемичне и реликтне врсте чија је популација ограничена на уске стеновите пределе кањона Дервенте.

У 2025.години услед суше јединке различка су биле уврло лошем физиолошком статусу, па је опстанак такође ове врсте доведен у питање. Оба таксона биће укључена у програм ex situ заштите, са циљем дугорочног очувања генетичких ресурса и обезбеђивања биљног материјала за потенцијалне мере репопулације у будућности.

С обзиром на високу угроженост врсте и ограничен простор природних станишта српске режухе, у 2026. години биће настављене активности усмерене на јачање и очување њених популација на подручју Парка, као једиих станишта у Србији. Планиране активности за 2026. годину обухватају:

1. наставак активности на јачању природних популација српске режухе на локалитетима Перућац и Кањон Дервенте (зона I степена заштите);
2. праћење стања и еколошких параметара популација дервентанског различка на познатим стаништима;
3. компаративна истраживања микроклиматских и станишних услова обе врсте ради бољег разумевања фактора који утичу на њихов опстанак;
4. ex situ узгој српске режухе и дервентанског различка ради обезбеђивања садног материјала за будуће репопулације;
5. праћење виталности и динамике појачаних популација српске режухе на Перућцу и у кањону Дервенте;
6. сакупљање зрелих семена обе врсте ради формирања банке семена и њиховог дугорочног чувања у оквиру програма ex situ заштите;
7. наставак детаљног праћења биолошких и еколошких параметара популација, укључујући дистрибуцију, бројност, фенолошке фазе, проценат цветалих јединки и опште здравствено стање.

Спровођењем ових активности обезбедиће се континуитет у заштити и ревитализацији популација обе ендемичне врсте, као и унапређено разумевање њихових еколошких потреба, што ће допринети дугорочном очувању природне баштине Националног парка Тара.Уколико се ове мере очувања не спроводу доводи се у питање опстанка две значајне и угрожене врсте у Србији.

За наведену активност неопходно је ангажовање стручних институција и планирана су средства субвенције Министарства заштите животне средине у износу од 500.000,00 динара.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Министарство заштите животне
средине - субвенције: 500.000,00 динара Предузеће
Сопствена средства (накнада): 100.000,00 динара

1.3.4. Мониторинг гљива

Истраженост гљива на подручју Националног парка Тара још увек је на релативно ниском нивоу. Станишта на Тари одликују се великом разноврсношћу микроклиматских услова и богатством биљних заједница, што пружа повољне услове за развој великог броја врста гљива, укључујући ретке и ендемичне таксоне. Праћење стања популација гљива од посебног је значаја, како за строго заштићене, тако и за заштићене врсте,

С обзиром на присуство нових врста за науку, међу којима су и ендемичне врсте откривене управо на подручју Таре, неопходно је наставити систематска истраживања гљива са циљем утврђивања конзервационих приоритета и бољег разумевања улоге ових организама у екосистемима Парка.

За наведену активност неопходно је ангажовање стручних институција и планирана су средства субвенције Министарства заштите животне средине у износу од 350.000,00 динара.

Планирана средства: **Извршиоци:**

Министарство заштите животне
средине - субвенције: 350.000,00 динара Предузеће
Сопствена средства (накнада): 200.000,00 динара

1.3.5. Мониторинг фауне

У склопу мониторинга фауне, прати се више група организама животиња. За сваку групу организама неопходно је применити одговарајуће методе истраживања и посматрања.

Програми мониторинга у Националном парку Тара обухватају широк спектар животињских група, са циљем праћења стања и очуваности кључних врста и њихових станишта. Посебан акценат стављен је на велике звери, пре свега мрког медведа (*Ursus arctos*), као индикаторску врсту здравља шумских екосистема. Од осталих кичмењака, у оквиру програма се систематски прате птице, као и поједине врсте водоземаца и гмизаваца, које представљају важне показатеље стања водених и приобалних екосистема. У оквиру групе бескичмењака, значајно место заузима Панчићев скакавац ендемична и строго заштићена врста са статусом угрожене (EN) у Црвеној књизи правокрилних инсеката (Orthoptera) Србије. Поред тога, наставља се и праћење значајних врста дневних лептира**,** који представљају добар биоиндикатор квалитета ливадских и рубних станишта.

Покренута су и систематска истраживања подземне фауне, која имају за циљ да допуне слику о биодиверзитету подручја, посебно у карстним и пећинским екосистемима, који су једно од највећих природних богатстава Националног парка Тара.

1.3.5.1. Праћење одабраних врста сисара

Праћење одабраних врста сисара, пре свега великих звери обавља се применом различитих метода.

Као и претходних година приоритетне врсте су мрки медвед и вук (*Ursus arctos*, *Canis lupus*) од сисара. Сви подаци се уносе у одговарајућу базу података, ради прецизније обраде и статистичке анализе.

1.Праћење инфрацрвеном детекцијом

Национални парк Тара располаже обимном базом података прикупљених применом ове методологије, која се показала као веома ефикасан и неинвазиван начин праћења фауне сисара. Инфрацрвена детекција омогућава континуирано снимање животиња у њиховом природном окружењу, без узнемиравања јединки.

Мрежа камера замки успостављена је на подручју Парка пре више година и редовно се прилагођава у складу са добијеним резултатима и техничким изазовима. Упркос повременим крађама и кваровима опреме, ова метода је омогућила прикупљање драгоцених података не само о циљним врстама, већ и о мањим врстама сисара, као и птицама. Са даљим унапређењем технологије и повећањем резолуције камера очекује се још већи обим употребљивих података. Због дотрајалости постојеће опреме и учесталих крађа, у 2026. години планирана је набавка нових камера замки и пратеће опреме укључујући и рачунарску опрему ради наставка континуираног мониторинга медведа.

За наведену активност неопходна је набавка опреме, планирана средства субвенције Министарства заштите животне средине у износу од 400.000,00 динара.

Планирана средства: **Извршиоци:**

Министарство заштите животне
средине - субвенције: 400.000,00 динара Предузеће
Сопствена средства (накнада): 200.000,00 динара

2.Генетски мониторинг

Претходне две године, вршено је сакупљање узорака медведа али је било проблема са квалитетом сакупљених узорака и изоловањем ДНК. Планиран је наставак прикупљања узорака на терену. Новим узорковањем и анализама, очекује се утврђивање евентуалних преклапања са претходним подацима, као и увид у промене у саставу и виталности популације. Генетски мониторинг ће омогућити процену генетичке разноврсности, структуре и ефективне величине популације, као и потенцијалних појава хибридизације.

3.Праћење маркираних јединки мрког медведа сателитском телеметријом

Током 2026. године наставиће се праћење маркираних јединки мрког медведа помоћу GPS–GSM огрлица, које омогућавају добијање прецизних података о кретању, коришћењу станишта и величини индивидуалних ареала.

4. ***Праћење фауне и мрког медведа са термовизијским уређајем***

Током 2026. године биће настављено **и** праћење помоћу термовизијских уређаја, који представљају савремену технологију даљинског осматрања животиња. Термално снимање омогућава откривање и праћење јединки у условима слабе видљивости, ноћу или током неповољних временских услова, што представља значајну предност у односу на класичну инфрацрвену детекцију.

Ова неинвазивна метода омогућава добијање додатних података о активности животиња, њиховој просторној дистрибуцији и понашању у реалним условима станишта.

Планирана средства: **Извршиоци:**

Сопствена средства (накнада): 400.000,00 динара Предузеће

1.3.5.2. Праћење Панчићевог скакавца (Pyrgomorphulla serbica)

Панчићев скакавац, као ендемо-реликтна и строго заштићена врста је свакако једна од најзначајних врста на подручју Националног парка. Очување врсте Панчићев скакавац (Pyrgomorphulla serbica)**,** као ендемо-реликтне и строго заштићене врсте, представља један од приоритета у заштити животињског света Националног парка Тара. Ова врста је готово искључиво распрострањена на подручју Парка, што додатно наглашава њен значај и потребу за континуираним спровођењем мера заштите. Захваљујући интензивном праћењу стања и истраживањима током претходних година, евидентиран је већи број нових локалитета на којима је потврђено присуство Панчићевог скакавца. Утврђена је изражена зависност бројности популација од климатских и микроклиматских услова, што узрокује значајне варијације у густини популација из године у годину.

По бројности и стабилности популација издвајају се локалитети у подручју Змајевачког потока**,** као и на Алушким планинама и Лисичјој води у Заовинама, који представљају кључна станишта за опстанак ове врсте.

Највећи изазов у очувању Панчићевог скакавца и даље представља чињеница да се већина станишта врсте налази у зонама II и III степена заштите, као и да се значајан број локалитета налази на земљишту у приватној својини**,** што отежава спровођење одговарајућих мера управљања и заштите.

У наредном периоду неопходно је наставити мониторинг популација, истраживања биологије врсте и станишних услова, као и иницирати мере сарадње са власницима приватних парцела у циљу дугорочног очувања овог изузетно вредног таксона.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Сопствена средства (накнада): 200.000,00 динара Предузеће

1.3.5.3. Праћење дневних лептира и сапроксилних врста инсеката

С обзиром на то да је подручје Националног парка Тара од изузетног значаја за очување разноврсности дневних лептира у Србији, планира се наставак активности усмерених на праћење и утврђивање стања популација ових врста, као и очување њихових природних станишта. Током 2026. године настављају се детаљна популациона истраживања врсте аполон (*Parnassius apollo*), која је одабрана као приоритетна због свог статуса најугроженије врсте лептира на подручју Парка, али и као једне од најређе распрострањених врста у Србији. Ова врста је посебно осетљива на климатске промене, што додатно наглашава потребу за систематским праћењем и применом мера очувања. Истраживања ће обухватити маркирање појединачних јединки ради што прецизнијег утврђивања бројности и кретања у оквиру локалних популација. Поред тога, током теренских истраживања вршиће се и попис пратећих врста дневних лептира, са посебним освртом на строго заштићене и заштићене врсте, као и прикупљање прецизних георефернцираних података о присуству врста у различитим развојним стадијумима (јаје, ларва, лутка, имаго).

Поред лептира, у 2026. години планирано је и праћење сапроксилних врста инсеката, односно оних врста које су везане за стара стабла и мртво дрво. Сапроксилни тврдокрилци имају изузетно важну улогу у процесима разградње органске материје и кружењу хранљивих материја у природи, те представљају показатеље очуваности и природности шумских екосистема. Сматрају се најугроженијим инсектима у шумским екосистемима умереног климатског подручја Европе, док тврдокрилци представљају једну од најбројнијих и

најзначајнијих група инсеката наведених у Директиви о стаништима Европске уније**.** Ове врсте представљају важне индикаторе очуваности шумских екосистема, јер зависе од континуитета старих шума и природних процеса распада дрвета.

Комбинованим праћењем дневних лептира и сапроксилних инсеката добиће се комплементарни подаци о стању биодиверзитета шумских и ливадских станишта, што ће омогућити прецизније планирање мера заштите и одрживог управљања природним вредностима Националног парка Тара.

За наведену активност неопходно је ангажовање стручних организација и планирана су средства субвенције Министарства заштите животне средине у износу од 550.000,00 динара.

Планирана средства: **Извршиоци:**

Министарство заштите животне
средине - субвенције: 550.000,00 динара Предузеће
Сопствена средства (накнада): 200.000,00 динара

1.3.5.4. Праћење птица

Након дугогодишњег континуираног праћења стања фауне птица на подручју Националног парка Тара, активности ће се наставити применом досадашњих метода мониторинга, уз увођење нових, савременијих приступа као што су телеметрија и обележавање и праћење појединих врста.

Праћење циљних врста птица спроводиће се применом следећих метода:

- Цензус у тачки – за врсте: гаћаста кукумавка (*Aegolius funereus*), мала сова (*Glaucidium passerinum*), дугорепа сова (*Strix uralensis*), планински детлић (*Dendrocopos leucotos*) и тропрсти детлић (*Picoides tridactylus*);
- Трансекти – већ утврђени током првих година мониторинга;
- Прстеновање птица – спроводи се у периоду јесење сеобе. Том приликом најчешће се бележе врсте које настањују подручје Парка, али су током досадашњих активности забележени и веома занимљиви налази врста неуобичајених за подручје Таре, као и нови налази орнитофауне у Србији;
- Сателитска телеметрија – нова метода која представља савремену технологију мониторинга угрожених врста животиња. До сада је примењивана на мрком медведу, а у наредном периоду планирано је њено проширење и на поједине врсте птица.

Праћење детлића и сова има посебан значај јер ове групе представљају индикаторе очуваности и структуре шумских екосистема**.** Детлићи су кључни за одржавање динамике шуме јер својим активности праве дупље које касније користе бројне друге врсте птица, сисара и инсеката, доприносећи на тај начин биодиверзитету и природним процесима разградње дрвета. С друге стране, сове су врхунски предатори у шумским екосистемима, чија бројност и присуство одражавају стабилност и трофичку равнотежу станишта. Њихово праћење омогућава боље разумевање утицаја промена у структури шуме, климатских услова и људских активности на укупну стабилност екосистема.

Као резултат дугогодишњег систематског рада на проучавању орнитофауне, у наредном периоду планирана је израда монографије о птицама Националног парка Тара, која ће представљати круну досадашњих истраживања и значајан допринос познавању и заштити орнитолошког диверзитета овог подручја.

За наведену активност неопходно је ангажовање стручних институција и планирана су средства субвенције Министарства заштите животне средине у износу од 580.000,00 динара.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Министарство заштите животне
средине - субвенције: 580.000,00 динара Предузеће
Сопствена средства (накнада): 200.000,00 динара

1.3.5.5. Праћење подземне фауне

Истраживања подземне фауне која су започета, дала сузначајне резултате и довела до открића неколико нових врста за фауну Србије, као и нове врсте за науку. Појединa подземна станишта су се показала као изузетно богата, попут Вучје јаме где је пронађена значајна врста пећинског тврдокрилца - *Velesaphaenops tarensis*.

Највреднији резултати досадашњих активности су открића три врсте које су нове за науку. Две врсте су прави троглобионти, тврдоктилац *Chaetoduvalius* n.sp. и паук косац *Cyphophthalmus* n. sp. (слика 8). Нова врста за науку је и стонога *Lithobius* n. sp. , која вероватно припада категорији троглофила.

Планирају се активности на праћењу и рекогносцирању 10 спелеолошких објеката , пећина и јама у којима је већ утврђено присуство још значајних троглобионтних врста. Тврдокрилци: *Velesaphaenops tarensis, Pholeuonopsis tarensis, Pholeuonopsis lupi, Proleonhardella tarensis, Neotrechus augustae* и стоноге*, Brachydesmus subterraneus, Haasea plasana* и *Brachydesmus femoralis.*

За наведену активност неопходно је ангажовање стручних организација и планирана су средства субвенције Министарства заштите животне средине у износу од 400.000,00 динара.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Министарство заштите животне
средине - субвенције: 400.000,00 динара Предузеће
Сопствена средства (накнада): 200.000,00 динара

1.3.5.6. Праћење фауне водоземаца и гмизаваца

Током последњих деценија дошло је до значајног смањења популација водоземаца широм света, као последице деловања више фактора, међу којима су најзначајнији фрагментација, уништавање и измене станишта изазване људским активностима.

На подручју Националног парка Тара уочено је постепено смањење броја погодних станишта за водоземце, пре свега мањих водних тела која су од кључног значаја за њихово размножавање. Продужени периоди суше додатно утичу на пад бројности популација, смањујући успешност репродукције и преживљавања млађих јединки.

Планира се наставак праћења стања популација најзначајнијих врста водоземаца присутних на подручју Парка:

- *Triturus macedonicus*
- *Lissotriton vulgaris*
- *Ichthyosaura alpestris*
- *Bombina variegata.*

Активности ће бити усмерене не само на утврђивање тренутног стања и просторне расподеле популација, већ и на идентификацију фактора који утичу на њихов опстанак. Посебна пажња биће посвећена проценама квалитета станишта и идентификовању подручја која су претрпела деградацију.

С обзиром на све израженије климатске промене и губитак природних водених станишта, у 2026. години биће размотрене мере за побољшање станишних услова за водоземце, као и могућност успостављања малих вештачких водених тела на одабраним локацијама широм Парка. Ове активности имају за циљ да надоместе губитак природних микростаништа и омогуће стабилизацију локалних популација.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Сопствена средства (накнада): 200.000,00 динара Предузеће

1.4. Мониторинг вода

Праћење квалитета површинских вода је вишегодишња активност и спроводи се у складу са „Правилником о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода“.Утврђивање статуса врши се праћењем биолошких и физичко-хемијски параметара који су од значаја за дефинисање категорије површинске воде, а које је могуће спровести са постојећом лабораторијом. Праћење квалитета вршиће се на утврђеним локалитетима површинских вода, на водотоковима и на акумулацијама у Парку. Акумулација Перућац ће се интезивније пратити у летњем периоду. Активност спроводи сам управљач. Због застарелости опреме и сонди, неопходна је набавка дела опреме за мониторинг.

За наведену активност неопходно је набавка опреме и планирана су средства субвенције Министарства заштите животне средине у износу од 350.000,00 динара.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Министарство заштите животне
средине - субвенције: 350.000,00 динара Предузеће
Сопствена средства (накнада): 200.000,00 динара

1.5. Мониторинг климе

Захваљујући постављеним метеоролошким станицама на Митровцу и Предов Крсту континуирано се прате климатски показатељи Таре. Метеоролошке странице су аутоматске и садржи сензоре за мерење температуре, влажности ваздуха, количине падавина, соларне радијације, правац, брзину ветра, влажности и температуре земљишта.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Сопствена средства (накнаде): 100.000,00 динара. Предузеће

1.6. Мониторинг спелеолошких објеката

Наставиће се сарадња са Друштвом истраживача “Владимир Мандић Манда” из Ваљева на спелеолошком истраживању подручја Јагоштице и Предовог Крста, посебно Јаме код Чехове куће, као значајног објекта геоморфолошког наслеђа.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Сопствена средства (накнаде): 25.000,00 динара. Предузеће

1.7. Мониторинг геонаслеђа

Републички геолошки завод спроводи активности на геолошком и геоморфолошком истраживању подручја планине Таре, као дела Западне Србије. Резултати истраживања, биће валидни и значајни за Геопарк Стари Влах, коме припада Национални парк Тара.

На простору Националног парка Тара, као феномени геопарка, налази се Перућачко врело и водопад Перућац, кањон Дрине, потом Јама код Чехове куће.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Сопствена средства (накнаде): 25.000,00 динара. Предузеће

2. Приоритетне мере и активности на управљању културно-историјским вредностима

У току године, на свим манифестацијама, сајамским наступима, презентацијама, организованим посетама, промовисаће се и културно-историјске вредности Националног парка, посебно манастир Рача и некрополе стећака у Перућцу и Растиштима, као посебна вредност са УНЕСКО-ве листе светске културне баштине.

Поставиће се нове информативне табле о археолошким налазиштима у Перућцу, Растиштима и Заовинама.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Сопствена средства (накнада): 200.000,00 динара Предузеће

3. Управљање посетиоцима

3.1. Рад у Центрима за посетиоце

Наставиће се одржавање постојећих центара за посетиоце, кроз одржавање и обнову постојећих изложбених поставки. Рад у Центрима за посетиоце у Бајиној Башти и на Митровцу подразумева пружање информација посетиоцима у оквиру инфо пулта, пријем посетилаца и одлазак у обилазак парка, продају сувенира и услуга попут шумског биоскопа, издавања бицикала, кајака и сл. Због повећаног обима посла и ради продужавања радног времена током летње сезоне, ангажују се додатно запослени радници.

На основу Идејног пројекта урадиће се Главни пројекат за реновирање и дигитализацију Центра за посетиоце Бајина Башта, који укључује реновирање и модернизацију постојећег центра за посетиоце, као и увођење интерактивних и дигиталних садржаја ради побољшања едукативних и информативних капацитета центра. Посебан акценат биће на представљању природних феномена, културно-историјског наслеђа и туристичке понуде Националног парка Тара.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Предузеће

Сопствена средства (накнада): 7.000.000,00 динара

3.2. Материјала намењеног посетиоцима

За потребе информисања посетиоца планирана је израда штампаног пропагандног и информативног материјала:

- Проспект Националног парка Тара,
- Планинарско-туристичка карта, ажурирање и штампа новог тиража планинарске мапе.
- Проспекти кампа ренџера, флајери,
- Улазнице у центре за посетиоце и резерват природе, у заштићено добро.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Сопствена средства (накнаде): 800.000,00 динара Предузеће

4.Управљање природним ресурсима

4.1. Задаци и активности на заштити и управљању шумама

4.1.1. Заштита шума од сушења

Активности на заштити шумских екосистема вршиће се кроз праћење стања шума на постављеним огледним површинама, као и мониторинг инсеката односно сипаца поткорњака и њихово сузбијање применом феромонских клопки али на одређеном узорку. Такође, планирана је активност на праћењу штеточина на лишћарима, губара и мразовца.

За планирани мониторинг на заштити шума, планирана су средства Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Управа за шуме: 4.600.000,00 динара Предузеће
Сопствена средства: 2.500.000,00 динара

4.1.2. Нега и обнављање шума

Активност на нези и обнављању шума подразумевају неговање засада и пошумљених површина, пошумљавање голети и површина насталих процесом сушења шума, као и сакупљање семена и производња садног материјала у сврху обнављања шума.

На површинама на којима је извршена санација пошумљавањем неопходне су мере неге. Радови на нези окопавање, прашење и уклањање конкурентске вегетације врше се ручно, више пута у току године, у следећим одељењима на површини 5,35ха:

- Одељење 171-а Г.Ј. „Тара“ на површини од 0,8 ха,
- Одељење 38-а Г.Ј. „Звезда“ на површини од 0,4 ха,
- Одељење 50-а Г.Ј. „Звезда“ на површини од 0,74 ха,
- Одељење 33-а Г.Ј. „Црни врх“ на површини од 0,3 ха,
- Одељење 28-а Г.Ј. „Црни врх“ на површини од 0,37 ха,
- Одељење 32-а Г.Ј. „Црни врх“ на површини од 0,27 ха,
- Одељење 35-а Г.Ј. „Црни врх“ на површини од 0,35 ха.

У ГЈ „Црни врх“ планирана је комплетна припрема земљишта и пошумљавање на 0,45ха у одељењу 103-а и у ГЈ „Комуналне шуме“ комплетна припрема земљишта и пошумљавање на 0,75ха, у одељењу 7-а .

У току 2026. године, извршиће се два здравствена прегледа регистрованих семенских објеката и шумских расадника „Калуђерске баре“ и „Луг“ за производњу репродуктивног материјала шумског дрвећа (семена, садница). Наставиће се школовање шумског и декоративног садног материјала:

- Саднице за пошумљавање 100.000 комада,
- Вишегодишње шумске саднице за хортикултурне потребе 16.000 комада,
- Једногодишње и вишегодишње декоративне врсте 5.800 комада,
- Саднице лековитог биља 30000 комада.

Вршиће се и сакупљање, дорада и стављање у промет репродуктивног материјала семена четинарских и лишћарских врста, у зависности од урода семена, а за потребе обнављања шума. За производњу садница јеле, смрче, оморике и букве користи се семе сакупљено у сопственим семенским објектима, док се семе бора и племенитих лишћара набавља у другим регистрованим семенским центрима.

Планирана је производње једногодишњих садница за потребе обнављања шума у количина од 90.000 комада садница четинара и лишћара, део ове количине (15.000 ком) производиће се као контејнерске саднице произведене у стакленику расадника Луг.

Планирана су и средства субвенције за расадничку производњу из средстава Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Буџет РС-Управа за шуме: 500.000,00 динара
Сопствена средства: 10.000.000,00 динара Предузеће

4.2.3. Планирање и уређивање шума

Активности у области планирања и уређивања шума односе се на:

- ажурирање електронске базе евиденције непокретности јавне својине,
- снимање граница у ГЈ“Тара“, ГЈ „Црни Врх“ и „ГЈ“Звезда“.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Сопствена средства: 7.000.000,00 динара Предузеће

4.1.4. Коришћење шума

Активност на коришћењу шума обухвата спровођење годишњих редовних планова сеча обнављања и плана проредних сеча, у складу са основама газдовања шумама у државним шумама и обављање стручно - техничких послова у приватним шумама.

На основу укупно дозначене дрвне масе (40.295м^3) за 2026. годину, планирана је производња дрвних сортимената у износу од 33.207 м^3 бруто дрвне масе.

Укупан планирани приход од дрвних сортимената износи 310.000.000,00 динара. Укупно планирани трошкови услуга у шумарству су 52.000.000,00 динара, остала производња је у сопственој режији или ће се вршити продаја на пању.

Вршиће се и стручни послови на газдовању приватним шумама у складу са Привременим годишњим планом газдовања шумама сопственика за територију општине Бајина Башта за 2026. годину. У оквиру истог плана, планом гајења предвиђена је подела садница смрче физичким лицима (25.000 комада), за пошумљавање голети на површини од 10,00ха.

За стручно техничке послове у приватним шумама планирана су Буџетска средства у износу од 3.500.000,00 динара.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Буџет РС-Управа за шуме: 3.500.000,00 динара
Сопствена средства: 262.000.000,00 динара Предузеће

4.2. Задаци и активности на заштити и управљању ловном и риболовном фауном

4.2.1. Активности на заштити ловне фауне

Активности на заштити ловне фауне спроводиће се на основу Годишњег плана газдовања ловиштем за ловну 2026/2027. годину, усаглашеног са средњорочним планом - Ловном основом ловишта «Тара» за период 01.04. 2021 – 31.03.2031.година.

Управљање популацијама ловних врста дивљачи у 2026. години првенствено се односи на утврђивање бројних стања дивљачи по врстама, праћења јеленске дивљачи која се појавила као нова врста, планирање развоја популације дивљачи у току ловне године, планирањем набавке хране за прихрану дивљачи и план одстрела ловне дивљачи.

Заштита неловних врста дивљачи, одвијаће се кроз свакодневне активности службе у циљу спречавања узнемиравања, уништавања станишта, противзаконитог коришћења и сличних радњи у ловишту.

Такође, наставиће се и активности на реализацији пројекта "Унапређење газдовања популацијама дивокозе /*Rupicapra rupicapra* / у ловишту "Тара" који се односи на мониторинг и транслокацију дивокозе, као и на пројекту "Унапређење биолошких капацитета и техничке инфраструктуре за реинтродукцију дивокозе на погодна станишта у Србији".

Планирана је и израда инфраструктуре за ловну дивљач :
- израда високе отворене чеке - осматрачнице за дивљач у Бесеровачким барама, ГЈ"Тара",
- израда високе отворене чеке-осматрачнице за дивљач на локалитету Галине – ГЈ"Црни Врх",
- израда објекта за складиштење хране за дивљач на локалитету Локвички пут, у ГЈ „Тара".

Планирана средства: **Извршиоци:**
Управа за шуме: 2.000.000,00 динара Предузеће
Сопствена средства: 13.000.000,00 динара

4.2.2. Активности на заштити риболовних вода

Риболовним водама Националног парка Тара, управљаће се на основу Годишњег програма унапређења рибарства за 2026. годину, усаглашеног са Програмом управљања рибарским подручјем "Националног парка Тара" за период 2023-2032.година.

Установљен рибочуварски надзор врши се у склопу редовних активности, са посебним акцентом на забрану риболова на заштићених врста. Надзор се спроводи кроз дневне и ноћне патроле на риболовним водама на рибарском подручју. Програмом управљања рибарским подручјем у Националном парку „Тара" за период 2023 – 2032. године, у 2026.години, није планирано порибљавања.

Планирано је праћење природног мреста на годишњем нивоу у периоду октобар – јануар на Змајевачком потоку, Полошници, реци Рачи и Дервенти. Праћење се врши једном седмично и о томе се воде евиденције са свим битним запажањима.

Планиране су две едукативне риболовачке радионице. У чувању риболовне воде језера „Перућац", планиран је наставак сарадње са НП„Дрина" из Републике Српске (БиХ).

Планирана средства: **Извршиоци:**
Сопствена средства (накнада): 5.000.000,00 динара Предузеће

IV ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНО - ИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА

Приоритетне задаци научно - истарживачког и образовног рада произилазе из стања природних и створених вредности и потребе њихове заштите, очувања и унапређења. Планирани научно - истраживачки радови су:

1. Праћење стања пребирних шума и оморике,
2. Истраживање популације оморике на локалитетима „Црвени поток“, „Црвене стене“, „Било“ и „Кремићи“, утврђивање квалитета и здравственог стања семена, развој генеративног размножавања и производња материјала за ex situ конзервацију расположивог генофонда оморике – Институт за шумарство, Београд,
3. Истраживање генофонда оморике у Националном парку Тара – Шумарски факултет Београд,
4. Пилот пројекат - успостављање и спровођење I фазе интегрисаног мониторинга (ICP IM) шума Панчићеве оморике у Националном парку „Тара“ у складу са LRTAP конвенцијом, ради праћења утицаја аерозагађења на шумске екосистеме и процене критичних оптерећења на загађиваче (S, N, Cd, Pb, Hg и др.) у складу са пропозицијама и препорукама ICP IM, UNECE (CLRTAP) – Шумарски факултет Београд,
5. Мапирање и биомониторинг популације „дивљих“ опрашивача у Србији коришћењем безбедне и неинвазивне методе Природно математички факултет Нови Сад,
6. Истраживања сапроксилних инсеката- пројекат Природно – математичког факултета Нови Сад, у оквиру пројекта " Monitoring of Threatened Saproxylic Beetles Species in Serbia with public participation",
7. Наставља се и пројекат праћења популације медведа помоћу електронских огрлица пројекат “Мониторинг популације мрког медведа”- Биолошки факултет, Београд,
8. Пилот пројекат: „Ревитализација неприступачних терена кроз пошумљавања употребом дрона“,
9. Праћење стања шума на биоиндикацијским тачкама - Институт за шумарство – Београд,
10. Пројекат „Примена машинског учења за процену угрожености смрче (*Picea abies* (L.) Karst.) од осмозубог смрчиног поткорњака (*Ips typographus* (L.) у Националном парку Тара“, докторски рад.
11. Истраживања флоре и фауне Националног парка Тара.

Планирана средства:
Сопствена средства (накнада): 500.000,00 динара

Извршиоци:
Струч.организације
Предузеће

V ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА

1. Планирање

1.2. Имплементација Плана детаљне регулације обале језера Перућац

У сарадњи са Општинском управом Бајина Башта, приступиће се имплементацији Плана детаљне регулације обале језера Перућац, на потезу од бране у Перућцу до ушћа Дервенте у Дрину.

Планирана средства:
Средства Општине Бајина Башта

Извршиоци:
Остали субјекти

2. Изградња и инвестиције

2.1. Инвестиције на објектима

2.1.1.Израда Пројекта санације објекта на Батури

За објекат бивше лугарнице на Батури, планирана је израда пројекта санације објекта са циљем да се објекат стави у функцију смештаја у туризму. Након израде пројекта, извршиће се и санација објекта.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Сопствена средства (накнада): 800.000,00 динара Предузеће

2.1.2. Опремање објекта „Шумарска кућа Митровац“

Наставиће се започети радови на опремању објекта „Шумарска кућа Митровац“ на Митровцу. Опремање се изводи према пројекту уређења ентеријера, кроз израду намештаја и набавку опреме и уређаја за собе намењене за смештај посетилаца.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Министарство заштите животне
средине - субвенције: 4.000.000,00 динара Предузеће
Сопствена средства (накнада): 1.500.000,00 динара

2.1.3. Инвестиције на објектима кроз текуће одржавање

Инвестиције на објектима односе се на текуће одржавање свих објеката, замена крова на објекту на Калуђерским Барама, столарије на Предовом Крсту и текућег одржавања објеката у Рачанској Шљововици и Митровцу.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Сопствена средства (накнада): 2.000.000,00 динара Предузеће

2.2. Пројектовање, изградња и одржавање путева

Пројектовање, изградња и одржавање путева је редовна активност на изградњи и реконструкцији шумских путева у свим газдинским јединицама, санацији регистрованих клизишта и изградњи шумских влака. Наведени путеви су у функцији газдовања шума и суфинансирају се из Буџета Републике Србије, преко Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде. Изградња шумских путева је у складу са основама за газдовање шумама:

1.Газдинска јединица „Црни Врх“ :

- пут „Милакова раван – Горње приседо““- у дужини од 3,2 км (од пута Предов Крст – Мала Батура кроз 87,92 и 99 одељење),
- пут „Коњска ограда – Буринско осоје – Мала батура“ - у дужини од 4,0 км (од окретнице пута Мала Батура – Коњска ограда кроз 16.одељење, приватни посед пута поред 43-49 одељења до пута Мала Батура -Језеро Крушчица).

Вршиће се реконструкције, санације и одржавање шумских и локалних путева.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Управа за шуме: 28.800.000,00 динара Предузеће
Сопствена средства: 10.00.000,00 динара.

2.3. Изградња и одржавање локалних асфалтних путева и остале инфраструктуре

Планиране су активности на наставку асфалтирања постојећег локалног пута „Седаљка – Предов Крст“ , уколико се обезбеде средства донације или субвенције Републике Србије.

Општинска управа Бајина Башта, планирала је наставак започетих радова на асфалтирању макадамског пута „Митровац - Бањска стена“, изградњу расвете на Калуђерским Барама и санацију биодиска на Митровцу, који се користи за пречишћавање отпадних вода из коплекса Центар дечјих летовалишта града Београда.

За наведене активности планиране су субвенције Министарства заштите животне средине локалној самоуправи Бајина Башта.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Сопствена средства (накнада): 5.000.000,00 динара Предузеће

2.4. Набавка радних машина, алата и опреме

Набавка радних машина, алата и опреме, односи се на набавку алата и опреме, моторних тестера за потребе газдовања шумама, тримера, радних алата за стручне службе за потребе газдовања шумама. За потребе стручних служби планирана је набавка неопходне опреме (компјутери, штампачи, фото апарати, двогледи и слично).

Планирана средства: **Извршиоци:**
Сопствена средства: 2.000.000,00 динара Предузеће

3. Уређење простора

3.1. Шетне стазе, излетишта, израда и одржавање мобилијара

- Уређење одмориште Танкосин гроб, пут за Секулић,
- Уређење постојећег излетишта Хајдучка чесма и Ораси према пројекту,
- Санација моста код извора Врело у Перућцу,
- Уређење видиковаца Бањска стена,
- Уређење полетишта за параглајдинг,
- Партерно уређење и обнављање мобилијара у Рачанској Шљивовици,
- Уређење нове стазе дуж постојеће планинарске стазе Калуђереске баре (Манастирски станови) – археолошки локалитет Градина – постављање потребне сигнализације, клупа-одмориште и информативно-едукативних табли.
- Уређење и санацију постојеће стазе Манастир Рача – Лађевац (Стаза Рачана),
- Уређење нове стазе на Митровцу „Стаза бајки“ инспирисане мотивима из народних прича – постављање одговарајуче „сценографије“ потребне сигнализације, клупа-одмориште и информативно-едукативних табли.
- Планирана је израда нових и замена дотрајалих информативних табли и мобилијара на Предовом Крсту, Митровцу, Шљивовици, Соколини, Ослуши, Заовинама и на Калуђерским Барама.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Министарство заштите
животне средине: 4.000.000,00 динара
Сопствена средства(накнаде): 5.000.000,00 динара Предузеће

VI ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

1. Задаци на развоју културно-образовних и информативно-пропагандних активности

1.1. Информативно-пропагандне активности

Вршиће се континуирана сарадња са локалним, регионалним и републичким штампаним и електронским медијима (текстови, репортаже, снимање и емитовање манифестација поводом обележавања еколошких датума, едукативне емисије и рад са школском децом, спортско-рекреативне активносту у парку, еко кампови и друго). За медијско приказивање, односно снимање свих догађаја по захтеву управљача и емитовање на локалној телевизији, планирана су средстава суфинансирања из Министартва заштите животне средине - у износу од 300.000,00 динара.

Планиран је редизај сајта и визуелна ндентификација друштва које управља Националним парком Тара из средстава Министартва заштите животне средине - у износу од 800.000,00 динара.

Информативна активност огледаће се и кроз израду и редовно ажурирање Информатора о раду, ажурирање сајта Предузећа.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Министарство заштите животне
средине - субвенције: 1.100.000,00 динара Предузеће
Сопствена средства (накнада): 500.000,00 динара

1.2. Штампање промотивног материјала

- Штампање монографије - репринт фото-монографије „НП Тара“. Прво издање је штампано 2019. године. Тираж: 500 примерака, планирана средства 600.000,00 динара. Извор финансирања сопствена средства и субвенција у износу од 500.000,00 динара
- Штампа фото-монографије о гљивама НП Тара у тиражу од 500 примерака, планирана средства 500.000,00 динара. Извор финансирања сопствена средства и субвенција у износу од 400.000,00 динара.
- Израда, дизајн и превод приручника о два локалитета (”Клисура Раче” и “Звезда”) номиновна за УНЕСКОВ-у листу светске природне баштине., планирана субвенција у износу од 400.000 динара. Штампа приручника из сопствених средстава.
- Монографија о Етнографском наслеђу – сарадња са Етнографским музејом из Београда, започети активности на припреми публикације за штампу,
- Монографија о геонаслеђу Националног парка Тара - сарадњи са Геолошким заводом Србије, започети активности на припреми публикације за штампу,

- Штампање промотивног материјала: кесе, фасцикле, блокови, календари, постери, разгледнице, сувенири.

Планирана средства: **Извршиоци:**

Министарство заштите животне
средине - субвенције: 1.300.000,00 динара Предузеће
Сопствена средства (накнада): 1.000.000,00 динара

1.3. Едукативно-промотивне активности

- Периодичне мултимедијалне презентације у Центрима за посетиоце на Митровцу и Бајиној Башти,
- Сезонске теренске презентације за групне посете на локалитету „Тепих ливада“,
- Програми за туристичке групе на подручју парка,
- Периодичне презентације Националног парка Тара у земљи и иностранству,
- Обележавање еколошких датума,
- Обележавање јубилеја 45 година од оснивања Националног парка,
- Учешће на сајмовима,
- Организација Фото сафарија „Тара 2026“,
- Организација манифестације „Редушијада“,
- Организација едукативног кампа -"Камп младих чувара",
- Програм посматрања медведа,
- Подршка организацији планинарске трке са препрекама „Трибалион“, планинска трка са препрекама. Организатор Фитнес центар “No.1 gym”, Бајина Башта; време одржавања: мај (Калуђерске баре) и октобар (Митровац). НП Тара даје логистичку подршку и смештај за организаторе,
- Подршка организацији планинарској трци ултра маратон – Тара ултра трејл“, планински ултра маратон на стазама од 12, 28, 60 км на простору НП Тара и ПП Шарган-Мокра Гора. Ове године у поквиру трке се организује првенство Балкана. Организатор: Удружење „Тара ултра“, Бајина Башта. Време одржавања 3-4. јул. НП Тара даје логистичку подршку и смештај за организаторе,
- Подршка “WILD BEAR” - етапна тимска бициклистичка трка. Организатор: Удружење „На све стране“. Време одржавања: 2-5. септембар. НП Тара даје логистичку подршку и смештај за организаторе.
- Подршка „Укруг ултра“ - хуманитарна трка – планинска трка на подручју Митровца. Трчи се круг од 6,7км на сваких сат времена све док не остане само један такмичар. Организатор: Удружење „Тара ултра“, Бајина Башта. Време одржавања 24-25. октобар. НП Тара даје логистичку подршку и смештај за организаторе.
- Подршка организацији „Летње школе дизајна“,
- Подршка органитзацији „Ликовна школа Тара-2026“,
- Подршка спортско рекреативним камповима,
- Подршка едукативним и промотивним камповима на простору НП Тара,
- Започеће се са новом образовно-рекреативном манифестацијом „Дани божура“,
- Подршка манифестацијама са промотивним, рекреативним и едукативним карактером.

Планирана средства: **Извршиоци:**

Сопствена средства(накнаде): 1.000.000,00 динара Предузеће

VII. САРАДЊА УПРАВЉАЧА И ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ СТРАНА

1. Сарадња са локалном заједницом и осталим корисницима парка

Сарадња са локалном заједницом одвијаће се кроз све већу заступљеност локалне заједнице и заинтересованих субјеката за развојне и одрживе пројекте. Формирањем Савета корисника парка и улазак заинтересованих субјеката, остварена је сарадња са локалном заједницом.

У складу са предлогом Савета корисника за коришћење средстава приходованих по основу накнаде за коришћење моторних возила у заштићеном подручју планирано је:

1. Планирање средстава за учешће Националног парка Тара у финансирању археолошких истраживања и конзервације значајних културно-историјских локалитета на територији НП (остаци Скита Светог Ђорђа, остаци цркве на Градини, остаци средњовековног замка Солотник...). Национални парк ће на овај начин брине о културно-историјској наслеђе које се налази на територији НП Тара и које има и национални значај. Планирана средства у износу од 1.000.000,00 динара.
2. Опремање и санација постојећих видиковаца (Бањска стена, Соколарица, Црњесково и Платно) недостајући мобилијаром. У питању су најпосећенији локалитети у Националном парку Тара, поред тога што треба да изгледају репрезентативно потребно је да буду безбедни за посете. Планирана средства у износу од 1.000.000,00 динара.
3. Организовање одржавања јавних површина у парку (кошење, фарбање мобилијара, сакупљање отпада и слично). Планирана средства у износу од 2.000.000,00 динара.
4. Уређење пешачке (шетно-едукативне стазе) на старом шумском путу на потезу планинарски дом Калуђерске Баре – комплекс Панорама. Стаза је дужине око 1 км и потребно је постављање дрвеног мобилијара, информативних табли и одговарајуће сигнализације. Планирана средства у износу од 750.000,00 динара.
5. Набавка/изградња и организовање пражњења и чишћења јавних тоалета на најпосећенијим тачкама у зони Националног парка Тара. Недостатак јавних тоалета је нешто што је евидентно на целом простору НП Тара. Планирана средства у износу од 1.500.000,00 динара.
6. Уређење и маркација планинарских стаза 90 км x 11.000,00 = 990.000,00 динара.
7. Израда и постављање планинарске сигнализације:
   - 20 позиција са 3 усмерења x 28.500 = 570.000,00 динара,
   - 17 позиција са 2 усмерења x 25.000 = 425.000,00 динара.

   Свега = 975.000,00 динара.
8. Израда и постављање недостајуће путоказне сигнализације:
   - 30 позиција са 3 усмерења x 28.500 = 855.000,00 динара.
9. Израда пројектне документације за различите инфраструктурне пројекте који су од туристичког потенцијала за парк - пројекти видиковаца, уређења шетних стаза, партерног уређења, мобилијара. Пројектна документација је и основ реализацију пројеката али и аплицирање код различитих фондова. Планирана средства у износу од 1.000.000,00 динара.
10. Организација излета за основце и средњошколце са територије општине Бајина Башта за посету најпопуларнијим локалитетима у оквиру НП Тара. Планирана средства у износу од 300.000,00 динара.
11. Уређење такмичарске стазе за риболов на Заовинском језеру (залив у Јелисавчићима), како би се обезбедили услови за организацију такмичења на Заовинском језеру, као што је Куп Бајине Баште, Пролећни куп за децу и Школа риболова за децу. Такође, општина Бајина Башта домаћин је међуопштинских спортских игара у 2026.години - МОСИ

игара, па је уређење стазе неопходно за такмичарске екипе из 20 градова и општина. Планирана средства у износу од 1.400.000,00 динара.

12. Израда идејног решења и покретање процедуре за изградњу такмичарске стазе за рибилов на Перућачком језеру, у складу са усвојеним Планом детаљне регулације обале језера Перућац. Планирана средства у износу од 300.000,00 динара.
13. Опремање Завичајног музеја у Заовинама - набавку намештаја и штампање плаката за реконструисани простор у старој школи на Лукама. Планирана средства у износу од 300.000,00 динара.
14. Организовање студијског путовања за чланове Савета корисника и запослене НП Тара у неко од заштићених подручја која могу бит пример добре праксе развоја еко туризма, пољопривредне производње, продаје и брендирања локалних производа (Словенија, Аустрија, Италија…). Планирана средства у износу од 2.000.000,00 динара.
15. Замена крова на објекту „Ловачки дом“ у Растишту (припремни, покривачки и лимарски радови). Планирана средства у износу од 1.100.000,00 динара.
16. Замена крова на објекту МЗ Растиште (припремни, покривачки и лимарски радови). Планирана средства у износу од 800.000,00 динара.
17. Санација пута Јасеновац – Соколина – Ослуша, обезбедити средства из пројеката.
18. Санација пута Предов Крст – Јагоштица. Планирана средства у износу од 2.000.000,00 динара.
19. Реконструкција пута Седаљка – Предов Крст, обезбедити средства из пројеката.
20. Постављање клупа поред пута Јасеновац – Соколина – Ослуша. Планирана средства у износу од 150.000,00 динара.

Планирана је и промоција рада Савета корисника, као и промоција њихових предлога и утрошених средстава од накнада, посебно од уласка моторних возила у заштићено подручје.

Сарадња ће се одвијати и са другим значајним субјектима на територији Националног парка Тара и локалном самоуправом, посебно у питањима решавање проблема комуналних питања и инфраструктурних пројеката. Посебна сарадња је са удружењима и невладиним организацима, које се баве едукацијом младих, локалног становништва и промоцијом заштићених вредности.

Планирана средства: **Извршиоци:**
Сопствена средства (накнаде): 23.000.000,00 динара Предузеће

2. Међународна сарадња, сарадња са другим заштићеним подручјима Србије и осталим институцијама

Сарадња између паркова и заштићених добара вршиће се у оквиру Асоцијације паркова и заштићених добара и Асоцијације паркови Динарида, посебно на обуци, размени искустава, заједничким прекограничним пројектима.

Међународни пројекти у току:

1.Заједнички пројекат *“Древне и нетакнуте букове шуме Карпата и других региона Европе“* са Заводом за заштиту природе Србије, планирана је номинација два локалитета (”Клисура Раче” и “Звезда”) са буковим састојинама за УНЕСКОВ-у листу светске природне баштине. За обележавање наведених локалитета информативним таблама, планирана су средства субвенције Министарства заштите животне средине у износу од 1.400.000,00 динара.

2.Сарадња са НП „Горчански“ из Пољске – на основу меморандума о сарадњи предвиђена је узајамна посета запослених и размена знања и искустава.

3.„Програм Сестринских паркова“ – меморандумом о сарадњи са НП „Блек Кењон оф Ганисон“, Колорадо, САД, предвиђена је узајамна размена запослених и искустава.

4.Пројекат “TRAILS FOR CHANGE” у оквиру Ерасмус+ спорт позива је одобрен и почиње са реализацијом 01.01.2026.године. Пројектни конзорцијум окупља разноврсну мрежу организација које се баве спортовима у природи и планинским бициклизмом из 9 земаља (Финска, Аустрија, Белгија, Србија, Немачка, Холандија, Северна Македонија, Словенија, Француска), укључујући националне паркове Тара и Шар-Планина (С. Македонија). Са посебним фокусом на планински бициклизам и спортове као што су трчање по стазама и планинарење, пројекат подстиче трансграничну сарадњу, оспособљавајући спортске организације да примењују иновативне приступе у коришћењу могућности које овај сектор нуди, уз истовремено смањење утицаја на животну средину**,** посебно **у** планинским и еколошки осетљивим подручјима**.** Буџет НП Тара 31.500 евра (70% у 2026.години - 2.560.000,00 динара, остало по завшетку пројекта 2028.година).

5. Наставак прекограничног пројекта „Очување и унапређење заштићених подручја у Републици Србији (Национални парк „Тара“ и Парк природе „Шарган – Мокра Гора“) и заштићених подручја у Републици Српској – БиХ (Национални парк „Дрина“ и будући Парк природе „Велики Столац“)

У складу са започетим активностима прекограничног пројекта „Очување и унапређење заштићених подручја у Републици Србији (Национални парк „Тара“и Парк природе „Шарган – Мокра Гора“) и заштићених подручја у Републици Српској – БиХ (Национални парк „Дрина“ и будући Парк природе „Велики Столац“), а које подржава Министарство заштите животне средине Републике Србије, наставиће се са активностима у сва четири подручја.

У Националном парку „Тара“, планиране су активности на уређењу локалитета (израда надстршница, клупа, информативних табли и осталог мобилијара), ревитализацији приступног пута за Предов Крст кроз инвестиционо одржавање, набавка пловила за језеро перућац, као и заједничка промоција пројекта (сајт, филм и штампани материјал и организовање конференције).

6. Потенцијални пројекат „VISITAR - VISitor Management for Tourism and Protected AReas“ предата пројектна апликација у оквиру ЕУСАИР позива ИПА АДРИОН позива. Пројектни партнери ЈУ за координацију и развој Сплитско – Далматинске жупаније (ХРВ), ЈЗ Крајински Парк Струњан (СЛО), НП Козара (БИХ), Паркови Динарида (ЦГ). Придружени партнери: ПП Биоково, Геопарк Биоково-Имотска језера (ХРВ). Предвиђене активности: Развој климатски прилагођеног плана управљања посетиоцима; Израда плана интерпретације; Тренинзи за интерпретацију и рад са посетиоцима; постављање бројача посетилаца; постављање камера за надзор (шумски пожари/нелегалне активности); мобилна лабораторија за анализу воде; уређење три едукативне стазе. Уколико се одобри пројектна апликација, буџет предвиђен за НП Тара износи 187.135 еура.

6.Потенцијални пројекат “Heritage without borders: Preservation and sustainable use of natural and cultural values of Serbia and Bosnia and Herzegovina”, предата пројектна апликација у оквиру прекограничног позива Србија – Босна и Херцеговина 2021-2027 (ИПА III). Пројектни партнери НВО ФЕА Сарајево и Кантонална јавна установа за заштићена природна подручја Сарајева. Предвиђене активности: Израда стратегије управљања посетиоцима; Израда плана

интерпретације; Реновирање Центра за посетиоце Митровац; Уређење тематске стазе „Шума прича“ на Митровцу; уређење стазе „Трагом-Историје“ од Манастирских станова до археолошког локалитета Градина; Реконструкција „Стазе Рачана“; уређење локалитета са стећцима; постављање бројача посетилаца; набавка 10 електричних бицикли; набавка електричног комбија (8+1 место); развој едукативних материјала. Уколико се одобри пројектна апликација, буџет предвиђен за НП Тара износи 194.500 еура.

Планирана средства:
Сопствена средства (накнаде): 2.000.000,00 динара
Средства донације: 2.560.000,00 динара
Министарство заштите животне
средине - субвенције: 1.400.000,00 динара

Извршиоци:
Предузеће

VIII ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Извори потребних средстава су:

динара

1.Прихода које оставује Предузеће од обављања делатности----------341.900.000,00

2.Приход од накнада за коришћење вредности парка ----------80.000.000,00

3.Наменска средства из Буџета Републике Србије----------85.120.000,00

3.1.Министарсво пољопривреде, шумарства и водоп.-Управа за шуме ----------39.400.000,00

3.1.1.Стручни послови у шумама сопственика----------3.500.000,00

3.1.2.Суфинансирање из Буџетског фонда за шуме----------33.900.000,00
изградња шумских путева----------28.800.000,00
биолошки радови (опрема за производњу садница) ----------500.000,00
заштита шума (мониторинг)---------- ----------4.600.000,00

3.1.3.Суфинансирање из Буџетског фонда за ловство----------2.000.000,00

3.2.Министарство заштите животне средине: --- ----------45.720.000,00

3.2.1.Суфинансирање Програма управљања----------45.720.000,00

4. Средства донатора----------2.560.000,00

Укупан прилив: **509.580.000,00 динара**

Укупан расход: **496.380.000,00 динара.**

Обрадила:
Милица Томић -извршни директор
за планирање, заштиту и развој

"Национални парк Тара"д.о.о.
директор
Драгић Караклић- дипл.инг.шум

САДРЖАЈ

I УВОД----1

II ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА, УНАПРЕЂЕЊА
И ОДРЖИВОГ КОРИШЋЕЊА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА----1

III ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ
ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ----2
1.Приоритетне мере и активности на управљању природним вредностима----2
1.1. Чување подручја----2
1.2. Одржавање подручја----3
1.3. Праћење стања природних вредности----4
1.4. Мониторинг вода----15
1.5. Мониторинг климе----16
1.6. Мониторинг спелеолошких објеката----16
1.7. Мониторинг геонаслеђа----16
2.Приоритетне мере и активности на управљању
културно-историјским вредностима----16
3.Управљање посетиоцима----17
3.1. Рад центара за посетиоце----17
3.2. Штампање материјала намењеног посетиоцима----17
4.Управљање природним ресурсима----17
4.1.Задаци и активности на заштити и управљању шумама----17
4.2.Задаци и активности на заштити и управљању ловном и риболовном фауном----19

IV ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНО - ИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА----20

V ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА----21
1.Планирање----21
1.1. Израда пројекта санације објекта Батура----21
1.2. Имплементација Плана детаљне регулације Перућац----21
2.Изградња и инвестиције----21
2.1. Инвестиција на објектима ----21
2.2.Пројектовање,изградња и одржавање путева ----21
2.3. Пројектовање и изградња асфалтних путева----21
2.4.Набавка радних машина, алата и опреме----21
3.Уређење простора----23
3.1. Шетне стазе и излетишта----23
VI ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА----23
1.Задаци на развоју културно-образовних и
информативно-пропагандних активности----24
1.1.Информативно-пропагандна активност----24
1.2.Штампање промотивног материјала----24
1.3.Едукативно промотивна активност----24

VII САРАДЊА ----26
1.Сарадња са локалном заједницом, удружењима и осталим корисницима----26
2.Међународна сарадња и сарадња са другим заштићеним добрима----27

VIII ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА----30

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ
2026.година
СРЕДСТВА СУФИНАНСИРАЊА
МИНИСТАРСТВА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
- 45.720.000,00 динара –

-

На основу Уредбе о расподели и коришћењу средстава за субвенционисање заштићених природних добара од националног интереса за 2026.годину конкурисаћемо код Министарства заштите животне средине за средства субвенција у висини од 45.720.000,00 динара по Измењеном Програму управљања Националним парком Тара за 2026. годину и то за:

1.	***Трошкови људских ресурса***	***16.640.00,00***
	Бруто зараде запослених чувара	16.640.00,00
2.	***Материјални трошкови чуварске службе***	***8.450.000,00***
	Гориво	1.000.000,00
	Униформа за чуваре	1.560.000,00
	Опрема за чуваре	500.000,00
	Опрема за евиденцију накнада	150.000,00
	Надоградња програма за евиденцију накнада	240.000,00
	Набавка камера за електронско праћење уласка моторних возила	2.000.000,00
	Одржавање система е наплате (софтверска и хардверска компонента)	3.000.000,00
3.	***Трошкови пројектних активности-презентација***	***1.900.000,00***
	Информативно-пропагандне активности	300.000,00
	Редизајн сајта	800.000,00
	Израда, дизајн и штампање публикација о НП Тари	1.300.000,00
4.	***Трошкови пројектних активности-управљање посетиоцима***	***800.000,00***
	Уређење ентеријера Центар за посетиоце Бајина Башта- пројекат	300.000,00
5.	***Трошкови регулисања имовинских односа***	***5.000.000,00***
	Откуп парцела под омориком - I степен заштите	5.000.000,00
6.	***Трошкови пројектних активности - услуге мониторинга, истраживања, опрема и припремни радови на мониторингу***	***4.180.000,00***
	Услуге стручних институција на мониторингу маховина тресетница	400.000,00
	Услуге стручних институција на ревитализацији српске режухе и дервентанског различка	500.000,00

	Услуге стручних организација на мониторингу гљива	350.000,00
	Услуге стручних организација на мониторингу дневних лептира	550.000,00
	Услуге стручних организација на мониторингу птица	580.000,00
	Услуге стручних институција на мониторингу подземне фауне	400.000,00
	Услуга обележавања локалитета за УНЕСКОВУ листу Светске природне баштине	1.400.000,00
7.	***Трошкови активности на мониторингу – набавка опреме***	***750.000,00***
	Мониторинг медведа – набавка камера фотозамки	200.000,00
	Мониторинг медведа – инфрацрвена детекција -опрема (рачунари)	200.000,00
	Мониторинг вода	350.000,00
8.	***Трошкови пројектних активности на уређењу простора***	***4.000.000,00***
	Уређење излетишта и шетних стаза	4.000.000,00
9.	***Трошкови пројектних активности на опремању објеката***	***4.000.000,00***
	Опремање објекта „шумарске куће“ Митровац	4.000.000,00
	УКУПНО:	***45.720.000,00***

Средства се планирају из области заштита животне средине - заштита природе, раздео – 25 - Министарство заштите животне средине, глава 25.0 - Министарство заштите животне средине, програм 0405 - заштита природе и климатске промене, функција 560 - заштита животне средине некласификована на другом месту, програмска активност 0002 - подстицаји за програме управљања заштићеним природним добрима од националног интереса, економска класификација 451 - субвенције јавним нефинансијским предузећима и организацијама.

ПЛАН РЕАЛИЗАЦИЈА ПРОГРАМА УПРАВЉАЊА НАЦИОНАЛНИМ ПАРКОМ ТАРА ЗА 2026.ГОДИНУ ПО КВАРТАЛИМА

2026	**I квартал**	**II квартал**	**III квартал**	**IV квартал**	**УКУПНО**
	ЈП“НАЦИОНАЛНИ ПАРК ТАРА“				
% реализације Програма управљања	10	40	80	100	100